ABDULLAH BİN SELÂM (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramdan. Ensârın büyüklerinden. Hicretten sonra müslüman oldu. Müslüman oluşu ibretlidir. Cennetlik olduğu hadîs-i şerîfte bildirildi. 43 (m. 663)'de Medine'de vefât etti. Hazreti Yûsuf (aleyhisselâm) soyundan ve Medine'deki Yahudi Benî Kaynuka kabilesinden idi. Cahiliyyet devrinde Husayn olan ismini Müslüman olunca Resûlullah (aleyhisselâm) "Abdullah" olarak değiştirdi, Nesebi Abdullah bin Selâm bin Haris Ebû Yûsuf el-İsrâilî el-Ensârîdir. Tevrat ve İncîl'i iyi bilen Hazreti Abdullah bin Selâm îmân etmeden önce Yahudi âlimlerindendi.

Kendisi müslüman oluşunu şöyle anlatır: "Ben Tevrat'ı ve tefsîrini babamdan okumuş, öğrenmiştim. Bir gün âhir zamanda gelecek olan Peygamberin sıfatları, alâmetleri ve yapacağı işleri bana anlattı ve "Eğer o, Hârûn evlâdından gelecek olursa ona tabi olurum, yoksa tabi olmam!" dedi ve Resûlullah'ın (aleyhisselâm) Medine'ye gelişinden önce öldü.

Resûlullah'ın (aleyhisselâm) Mekke'de nübüvvetini ilân ettiğini işittiğim vakit onun sıfatlarını ismini ve geleceği vakti biliyordum. Bu sebeple O'nu gözleyip duruyordum. Resûlullah'ın Medine yakınında Kubâ denilen yerdeki Amr bin Avfoğullarının evinde misâfir olduğunu birinden öğreninceye kadar bu hâlimi yahudilerden saklayıp sustum.

Bir gün ben kendi hurma ağacımın üzerinde uğraşıp, yaş hurma toplarken, Nâdiroğullarından birisinin "Bugün, Arapların adamı geldi" diye bağırdığını duydum. Beni bir titreme tuttu. Hemen "Allahü Ekber" diyerek tekbir getirdim: O anda halam Halide binti Haris, hurma ağacının altında oturuyordu. Kendisi çok yaşlı bir kadındı. Tekbirimi işitince: "Allah seni umduğuna kavuşturmasın, elini boşa çıkarsın? Vallahi sen Mûsâ bin İmrân'ın geleceğini işitmiş olsaydın bundan fazla sevinmezdin!" diyerek bana çıkıştı. Ona dedim ki "Ey hala! O, vallahi Mûsâ bin İmrân'ın kardeşidir ve O'nun gibi bir peygamberdir. Onun dinindedir ve onun gönderildiği tevhîd ile gönderilmiştir" dedim. Bunun üzerine bana: "Ey kardeşimin oğlu! Yoksa o kıyâmete yakın gönderileceği bize bildirilen Peygamber midir?" dedi. "Evet" dedim, "Öyleyse haklısın" dedi.

Resûlullah (aleyhisselâm) Medine'ye hicret ettiği zaman halk etrâfına toplandı. "Resûlullah geldi" denilince O'nu görmek için hemen halkın arasına karıştım. O'nu görür görmez: "O'nun yüzü yalancı bir yüz olamaz!" dedim. Resûlullah toplanan insanlara İslâmiyeti anlatıyor, nasihatler veriyordu. Burada Resûlullah'tan işittiğim ilk hadîs-i şerîf şudur.

"Selâmı aranızda yayınız, aç kimseleri doyurunuz, sıla-i rahm yapınız (yakın akrabaları ziyâret ediniz), insanlar uykuda iken namaz kılınız. Böylece Cennet'e selâmetle girersiniz."

Diğer bir rivâyette Fahr-i âlem (aleyhisselâm), Hazreti Abdullah'ı nübüvvet nûru ile tanıyıp: "Sen Medine âlimi İbni Selâm değil misin?" buyurdu. O da: "Evet" deyince, Peygamberimiz: "Yaklaş" buyurarak, şu suâli sordu: "Ey Abdullah, Allah için söyle! Tevrat'ta benim Vasıflarımı okuyup öğrenmedin mi?" Abdullah dedi ki: "Allah'ın sıfatları nelerdir söyler misiniz?" Bu suale karşılık Resûlullah (aleyhisselâm) biraz bekledi ve Cebrâil (aleyhisselâm) İhlâs sûresini indirdi: "De ki: O Allah birdir. Hiçbir şey O'nun dengi (ve benzeri) değildir." Abdullah bin Selâm bu âyet-i kerîmeleri işitince Peygamberimize hemen: "Evet yâ Resûlallah! Doğru söylüyorsun, şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Sen O'nun kulu ve Resûlüsün" diye kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu.

Hazreti Abdullah bin Selâm sözüne devam ederek, "Resûlullah ismimi sordu. Ben "Husayn bin Selâm" dedim. "Hayır, Abdullah bin Selâm" buyurdu. Ben de "Evet, Abdullah bin Selâm, seni hak ile gönderen Zâta yemîn ederim ki, bugünden sonra başka bir ismimin olmasını istemem" dedim. Bundan sonra devam ederek "Yâ Resûlallah! Yahudiler, insanı hayrete düşürecek kadar yalan söyleyen, asılsız isnad ve iftiralar eden, zâlim bir millettir. Eğer sen benim seciye ve her hâlimi onlardan sorup öğrenmeden önce, onlar benim müslüman olduğumu duyup öğrenirlerse, muhakkak sizin yanınızda bana, akla gelmeyen iftirada bulunur! Siz önce beni onlardan sorunuz!" dedim ve evin bir tarafına saklandım. Onun peşinden bir grup Yahudi ileri gelenleri içeri girdi. Bu esnada Resûlullah (aleyhisselâm) Yahudilere "Aranızdaki Husayn bin Selâm nasıl bir adamdır?" diye sordu. Yahudiler de "O bizim en yüksek âlimimiz ve en büyük âlimimizin de oğludur! İbni Selâm bizim en hayırlımız ve en hayırlımızın da oğludur!" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhisselâm) Yahudilere:

"Eğer o müslüman olduysa siz buna ne dersiniz?" diye sordu; Yahudiler. Allah onu böyle bir şeyden korusun! diye karşılık verdiler.

O sırada Hazreti Abdullah bin Selâm saklandığı yerden çıkıp:

"Ey Yahudi topluluğu Allah'tan korkunuz! Size geleni kabûl ediniz. Allah'a yemîn ederim siz de bilirsiniz ki O, elinizdeki Tevrat'ta isminin ve sıfatlarının yazılı olduğunu gördüğünüz

Allah'ın Resûlü budur. Ben şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Muhammed (aleyhisselâm) O'nun kulu ve resûlüdür." diyerek onu tasdîk etti. Bunun üzerine Yahudiler. "O bizim en kötümüzdür ve en kötümüzün de oğludur! diyerek çeşitli kusurlar ve iftiralarda bulunarak, Hazreti Abdullah bin Selâm'ı kötülediler. Hazreti Abdullah bin Selâm: "Zâten korktuğum bu idi. Yâ Resûlallah! Ben onların zâlim, yalancı, kötülük yapan, iftiracı bir millet olduğunu size haber vermemiş miydim? işte dediğim ortaya çıktı!" dedi. Resûlullah Yahudilere "Birinci şehâdetiniz bize kâfidir, ikincisi ise lüzumsuzdur." buyurdu. Hazreti Abdullah hemen evine döndü. Ailesini ve akrabalarını İslâmiyet'e davet etti. Halası da dahil hepsi müslüman oldular.

O'nun îmân etmesi Yahudileri çok kızdırdı. Bunun için kendisini sıkıştırmaya başladılar. Hatta Yahudi âlimlerden bazıları: "Araplar'dan peygamber çıkmaz, senin adamın hükümdârdır" diyerek, Abdullah bin Selâm'ı İslâmiyet'ten vazgeçirmeye kalkıştılarsa da muvaffak olamadılar.

Kendisi ile birlikte Sa'lebe bin Sa'ye, Üseyd bin Sa'ye, Esed bin Ubeyd ve bazı Yahudiler samimi olarak müslüman oldular. Fakat bazı Yahudi âlimleri: Muhammed'e yalnız bizim şerlilerimiz inandı. Eğer, onlar hayırlılarımızdan olsalardı, atalarının dinini bırakmazlardı." dediler. Bunun üzerine inen âyet-i kerîmelerde şöyle buyuruldu:

"Onların (Ehl-i kitabın) hepsi bir değildir. Ehl-i kitabın içinde bir cemaat vardır ki, onlar gece vakitlerinde secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar." (Âl-i İmrân-113)

"Allah'a ve âhiret gününe inanırlar, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, hayır işlerinde de birbirleriyle yarış yaparlar. İşte onlar sâlihlerdendirler." (Âl-i İmrân: 114)

Abdullah bin Selâm'ın (radıyallahü anh) imân ettiğine ve faziletine Kur'ân-ı kerîmin iki âyet-i kerîmesinin şehâdet ettiğini müfessirler ifade etmektedirler. Her iki âyet-i kerîmede de Allahü teâlâ onu müşriklere karşı şahit göstermektedir. Hazreti Abdullah bin Selâm'a indiği bildirilen âyet-i kerîme şudur: "Resûlullah'ı inkâr edenlere de ki! (siz halinizi) Düşündünüz mü? Eğer Kur'ân Allah tarafından gönderilmiş olup da siz küfrettiyseniz (inanmayıp inkâr ettiyseniz) ve İsrâiloğullarından bir şahit, Kur'ân-ı kerîmi benzerine (Tevrat'a) göre (bu da Allah kelâmıdır diye) şehâdet edip inandı da siz kibirlenmek istediyseniz (bu bir zulüm değil midir? Allah ise zâlimler topluluğuna asla hidâyet etmez."

Tefsîr âlimlerine göre "İsrâiloğullarından bir şahit âyetinde Abdullah bin Selâm'ın kastedildiği rivâyet edilmektedir. Çünkü O kendi milletine: "Hazreti Musa'ya inen Tevrat'ı Allah kelâmı olarak kabûl edip de Hazreti Muhammedi (aleyhisselâm) ve ona inen Kur'ân-ı kerîmi inkâr etmek zulümdür?" diyerek müslüman olmuştur.

Müslüman olunca, Kur'ân-ı kerîme dört elle sarıldı ve Peygamber efendimizi, gölgesi gibi takip etmeye başladı. Öyle oldu ki, Peygamber efendimiz onun hakkında:"Cennetlik bir adama bakmak kimin hoşuna giderse, Abdullah bin Selâm'a baksın." buyurdu.

Hadîs-i şerîf kitaplarından Buhârî ve Müslim'de bildirildiğine göre de Peygamberimiz Hazreti Abdullah bin Selâm'ın Cennete gireceğini müjdelemiştir. Ancak Aşere-i mübeşşere (Cennetle müjdelenen on kişi) arasında sayılmamıştır. Bu durumu bize Aşere-i mübeşşere'den olan Sa'd bin Ebî Vakkas (radıyallahü anh) haber vermiştir. Abdullah bin Selâm (radıyallahü anh) anlattı: Hazreti Peygamber (aleyhisselâm) zamanında bir rüya görmüştüm ve Resûlullah'a arz etmiştim. Dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü rüyamda kendimi sanki bir bahçede gördüm. O bahçenin bir tarafında demirden bir direk vardı. Bu direğin bir ucu yerde, bir ucu gökte idi. Yukarısında da tutacak bir kulp, bir çember vardı. Bana "Haydi bu direğe çık" denildi. Ben de "Gücüm yetmez!" dedim. Bunun üzerine yanıma bir hizmetçi gelerek sırtımdaki elbisemi çıkardı. Bunun üzerine direğin tâ tepesine kadar çıktım. Kulpu tuttum. Bana "Halkayı iyi tut, bırakma!" diye tenbîh edildi. Böylece direğin kulpu elimde olarak uyandım. Resûlullah'a (aleyhisselâm) rüyayı anlattım, dinledikten sonra buyurdular ki:

"Gördüğün bahçe İslâm dinidir. Direk de İslâm dininin direği (tevhîd)'dir. O kulp da çok sağlam olan (imân)'dır. Sen ölünceye kadar İslâm dîni üzerine yaşayacaksın(Cennetlik olacaksın!)"

Yine başka bir rivâyette Muhammed bin Ka'b diyor ki; "Resûl-i ekrem bir defa: "Şu kapıdan ilk girecek olan, Cennet ehlinden (Cennetliklerden) biridir" buyurdu. Biraz sonra Abdullah bin Selâm içeri girdi. Eshâb-ı kiram Resûlullah'ın bu müjdeli haberini kendisine bildirdiler ve hangi ameli ile bu dereceye kavuştuğunu sordular. Hazreti Abdullah, "Ben zayıf bir kimseyim. Benim en kuvvetli ümidim, kalb selâmeti, yani kimseye karşı içimde kötülük beslememem ve boş sözleri terk etmemdir. Bundan başka (beni kurtaracağından ümitli olduğum) bir amelim (işim) yoktur" dedi.

Hazreti Abdullah bin Selâm (radıyallahü anh) Peygamberimizden 25 adet hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Bunlardan arş ve akıl hakkındaki uzun hadîs-i şerîf in son kısmı şöyledir:

.”.... Melekler dediler ki:

“Yâ Rabbi, Arştan büyük bir şey yarattın mı?” Allahü teâlâ:

“Evet, aklı yarattım, buyurdu” Melekler:

“Yâ Rabbi! O ne kadar büyüktür?” diye sordular. Allahü teâlâ: “Kumların sayısını bilir misiniz?” Melekler de:

“Hayır Ya Rabbi bilemeyiz dediler. Allahü teâlâ:

“İşte aklın da büyüklüğünü bilemezsiniz. Ben aklı kum taneleri gibi sınıflara ayırdım. Kimine bir tane, kimine iki tane, kimine üç-dört tane, bazısına bir farak, bazısına bir vesk (bunlar eskiden kullanılan ölçülerdir) bazılarına da daha fazla verilmiştir buyurdu.”

Hazreti Abdullah (radıyallahü anh) hakîkaten, ahlâk ve ilim ile kendini süsleyen Cennetlik insanlardan idi. 18 (m. 639)’da Suriye taraflarında ortaya çıkan veba hastalığına yakalanan Eshâb-ı kiramdan Muaz bin Cebel (radıyallahü anh) vefât edeceği sıralarda, başucunda ağlayan bir talebesine “Niye ağlıyorsun?” diye sormuştu. Karşılığında: “Ben dünyâ için ağlamıyorum, ilmi senden öğrenmekteydim, bunu kaybedeceğime üzülüyorum!” cevabını verince, Muaz bin Cebel (radıyallahü anh): “İlim benim vefâtımla kaybolmaz. Benden sonra ilmi şu dört kişiden öğren: Abdullah bin Mes’ûd’dan, Abdullah bin Selâm’dan, çünkü Resûlullah (aleyhisselâm) onun hakkında “O, Cennetlik olan on kişinin onuncusudur” buyurdu. Hazreti Ömer’den (radıyallahü anh) ve Selmân-ı Fârisî’den (Başka bir rivâyete göre Ebüd-Derda’dan öğren” buyurdu. Hazret-i Muaz’ bin Cebel’in böyle söylemesinin sebebi; Hazreti Abdullah bin Selâm’ın (radıyallahü anh) Resûlullah (aleyhisselâm) hayattayken, kendisinin yanından ayrılmayıp sık sık sorular sorarak ilimde derinleşmesidir.

Bir defasında Yahudiler Tevrat’taki recm âyetini Resûlullah’tan (aleyhisselâm) saklamaya çalıştılar. Fakat Abdullah bin Selâm (radıyallahü anh) bu âyeti bizzat Resûlullah’a bildirerek onların yalanlarını ortaya çıkardı.

Abdullah bin Ömer (radıyallahü anh) buyuruyor ki: Medine’de bir takım Yahudi topluluğu Resûlullah’a (aleyhisselâm) gelerek, içlerinden bir erkek ile bir kadının zinâ ettiğini anlattılar ve “Bunlara hangi hükmü ve cezayı verirsiniz?” dediler. Resûlullah (aleyhisselâm) de “Siz recm cezası hakkında Tevrat’ta ne yazılmış olduğunu görüyorsunuz” diye sordu. Onlar “Biz zinâ edenleri herkese teşhir ederiz ve bunlar bir değnek ile de döğülürler.” dediler. Abdullah bin Selâm Yahudilere “Siz yalan söylüyorsunuz! Tevrat’ta recm âyeti vardır” dedi. Bunun üzerine Tevrat’ı getirip açtılar. Yahudilerden birisi elini recm âyetinin üzerine koyarak bundan önceki ve sonraki âyetleri okumaya başladı. Abdullah bin Selâm ona: “Elini kaldır.” dedi. O da elini kaldırınca recm âyeti göründü. O zaman Yahudiler: “Ey Muhammed! Abdullah bin Selâm doğru söyledi, Tevrat’ta hakîkaten recm âyeti vardır” dediler. Bunun üzerine Resûlullah da bunların (zinâ yapanların) recm edilmeleri (taşlanarak öldürülmeleri) hükmünü verdi.

Bir gün Hazreti Abdullah (radıyallahü anh), Ka’b’a şöyle bir soru sordu: Âlimler ilmi öğrenip zihinlerine yerleştirdikten sonra onu oradan söküp atan nedir? Hazreti Ka’b: “Tama’ hırs ve ihtiyâç peşinden koşmaktır” dedi. Bir kimse de Fudayl’e “Ka’bın bu sözünü bana izah eder misin?” deyince Fudayl Tama’ insanın bir şeyi araması ve mukaddes değerlerini bu uğurda feda etmesi demektir. Hırs ise nefsinin her şeyi istemesi, senin de onun istediklerini yerine getirmendir. Bunun için de ona buna (kötü insanlara v.s...) ihtiyâcın olur. İhtiyâcını yerine getirenler de seni burnundan yakalamış olurlar (Yani seni emirleri altına alırlar), istedikleri yerlere sürüklerler, sen de onlara boyun eğersin. Onlar hasta oldukları zaman, dünyâ sevgisinden dolayı onların ziyâretlerine gider, tesadüf ettiğin zaman kendilerine selâm verirsin. Bu verdiğin selâmı, yaptığın ziyâreti Allah rızâsı için yapmazsın. Eğer bu kimselere ihtiyâç göstermezsen senin için çok daha hayırlı olurdu.” Sonra Fudayl sözüne devam ederek “Bu benim sana anlattığım, filan ve falandan yüz hadîs-i şerîf rivâyet etmekten senin için daha hayırlıdır.” dedi.

O, nefsini kötü huylardan ve isteklerden tamamen temizleyip terbiye etmek için çalışırdı. Kendisi zengin olduğu halde bazen Medine çarşısında sırtında bir yük odunla dolaştığı görülürdü. Yine bir gün, onu bu halde görenler kendisine: “Çocukların ve hizmetçilerin var, onlar senin bu kadar işini göremiyorlar mı?” diye sorduklarında Hazreti Abdullah “Evet var ve bu işimi yaparlar, fakat ben kendimi tecrübe etmek istedim. Acaba bu işi yapmak nefsime ağır gelecek mi? diye düşündüm. Eğer

bende kibir varsa ondan kurtulmak istiyorum. Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu işittim: "Kalbinde hardal tanesi kadar kibir (büyüklenme) bulunan kimse Cennete giremeyecektir" cevabını verdi. Nitekim başka bir hadîs-i şerîfte de: "Meyve veya herhangi bir şeyi kendi eliyle evine götüren, kibirden uzaklaşmıştır" buyurmuştur.

Hazreti Abdullah Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) Veda Haccında bulunmuş, Hazreti Ebû Bekir devrinde mürtedlerle yapılan savaşlara katılmıştır. Hazreti Ömer devrinde ise onun yanından ayrılmamıştır.

Hazreti Osman zamanında Medine'de kalmış, onun müşavere heyeti (danışma kurulu) arasına girmişti. Hazreti Osman, kendisine isyan edenler evini kuşattıkları zaman, Hazreti Abdullah'a haber göndererek, durumu bildirdi: "Bu halde benim ne yapmamı tavsiye edersin, senin fikrin nedir?" diye sordu. O da Hazreti Osman'ın yanına gidip selâm verdi. Hazreti Osman" o gece gördüğü rüyayı anlattı: "Kardeşim, bu gece rüyamda şu pencereden Resûl-i Ekrem'i gördüm bana: "Yâ Osman, seni sardılar, öyle mi?" diye sordu. Ben de: "Evet, öyle Yâ Resûlallah" dedim. Resûl-i Ekrem: "Seni susuz bıraktılar öyle mi?" diye sordu. Ben de evet öyle dedim. Bunun üzerine bana bir bardak su verdi ve içtim. Hatta soğukluğunu göğsümde duyarcasına suya kandım. Sonra bana: "İstersen seni onlara galip getirelim, istersen iftarı bizim yanımızda yap (yani istersen şehîd olarak yanıma gel) buyurdu. Ben de iftarı Resûlullah'ın yanında yapmayı tercih ettim" dedi. Hazreti Abdullah, Hazreti Osman'a "Sakin ol, sakin ol! Bu, senin haklı olduğunu gösterir, isbat eder!" cevabını verdi. Sonra Hazreti Osman: "Niçin geldin ey Abdullah bin Selâm?" diye sordu. O da: "Burada şehit oluncaya kadar veya Allahü teâlâ seni kurtarıncaya kadar durmak için geldim. Bana kalırsa bunlar seni mutlaka şehîd edecekler. Eğer şehîd ederlerse, bu senin için hayırlı, onlar için fenâ olur" dedi.

Hazret-i Osman, ona "Benim senden istediğim, dışarı, onların karşısına çıktığın zaman Allahü teâlâ'dan senin sebebinle onları iyiliğe sevk edip, kötülüklerine mani olmasıdır" buyurdu.

Bundan sonra Hazreti Abdullah (radıyallahü anh), Mısırlı âsilere karşı onları ikna edici bir konuşma yaptı. Konuşmasının sonunda şunları söyledi: "Târihte, öldürülen her peygamber için yetmişbin asker, savaşçı öldürülmüştür. Öldürülen her halife için de otuzbeşbin savaşçı öldürülmüştür. Onun için bu ihtiyârı (Hazreti Osman (radıyallahü anh) öldürmekte acele etmeyiniz. Allah'a yemîn ederim ki, onu kim öldürürse kıyâmet günü Allahü teâlâ, kendisini eli kesik ve felçli olarak huzûruna çıkarır. Şunu iyi bilin ki, çocukların babalarında hakları olduğu gibi, bu ihtiyârın da sizde hakkı vardır" dedi. Bu söz üzerine âsiler ayağa kalkarak "Yalan söylüyorsun, Yahudi" diye iki defa bağırdılar, kendisini dinlemediler.

Hazreti Osman rüyasında Resûlullah'ı gördüğü gün şehîd oldu. Hazreti Abdullah bin Selâm, onun şehâdeti esnasında yanında bulunanlara: "Hazreti Osman son olarak o esnada ne dedi?" diye sordu. Onlar da: "Hazreti Osman: "Allahım, ümmet-i Muhammed'in (aleyhisselâm) fitnesini kaldır ve kendilerini birleştir" diye üç kere duâ etti." dediler. Hazreti Abdullah bin Selâm (radıyallahü anh) da: "Eğer Hazreti Osman böyle duâ etmeseydi, müslümanlar kıyâmete kadar bir araya gelemezlerdi" buyurdu.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-5, sh. 451, cild-3, sh. 108, cild-6, sh. 25

2) Sahîh-i Buhârî cild-4, sh. 102

3) Sîret-i İbn-i Hişâm cild-2, sh. 517

4) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-2, sh. 252

5) Üsûd-ül-gâbe cild-3, sh. 176

6) İnsân-ül-uyûn cild-2, sh. 146

7) İrşâd-us-sârî cild-6, sh. 162

8) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 976

9) El-İsâbe cild-2, sh. 320

10) El-İstiâb cild-2, sh. 382